

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN KARIYER GELİŞİMLERİNİN DEMOGRAFİK FAKTÖRLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Abdullah IŞIKLAR*

Hasan BOZGEYİKLİ**

ÖZET

Kariyer gelişim kuramcılarına göre kariyer gelişimi çocuklukta başlayan ve sonraki gelişim dönemlerine kadar uzanan yani yaşam boyu devam eden dinamik bir süreçtir. Her birey içinde bulunduğu gelişim dönemi açısından birbirinden farklı tutum ve davranışlara sahiptir. Bu açıdan bakıldığında ilköğretim yılları, bireylerin kariyer kararı ile ilgili tutum ve davranışları kazandıkları bir dönemdir. Çocuklukta kariyer gelişimiyle ilgili ilk teorik model yine Super (1990) tarafından geliştirilmiştir. *Bu model; merak, araştırma, bilgi, anahtar figürler, ilgiler denetim odağı, zaman perspektifi, benlik kavramı ve planlılık adları verilen dokuz boyuttan oluşmaktadır.* Super'göre (1990) bu dokuz boyutun içeriğini oluşturan davranışları kazanmak çocukların etkili problem çözüme ve karar verme davranışlarını öğrenmelerine yol açar. Bu araştırmanın amacı ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin demografik faktörler (cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, sosyo ekonomik durum) açısından incelenmesidir. Genel tarama modelinin kullanıldığı bu araştırma 175'i kız, 182'si erkek toplam 357 ilköğretim 8. Sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Öğrencilerin yaş ortalamaları 13'tür. Araştırmada verileri toplamak amacıyla Çocuklar için Kariyer Gelişimi Ölçeği ve Kişisel Bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma bulguları öğrencilerin kariyer gelişimlerinde demografik faktörlerin önemli bir etken olduğunu ortaya çıkarmıştır. Özellikle cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinde erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Araştırma bulguları ışığında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kariyer Gelişimi, Demografik Faktörler, İlköğretim Öğrencileri

INVESTIGATION OF TURKISH ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS' CAREER DEVELOPMENT ACCORDING TO DEMOGRAPHIC FEATURES ABSTRACT

Career development theorists indicate that career development is a dynamic process which starts in childhood embeds in the following development stages

* Yrd. Doç. Dr. Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kayseri

** Yrd. Doç. Dr. Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kayseri

and continues during life span. Every individual differs in having some attitudes and behaviors related to development phase in which they are present. When an assessment is made from this angle, elementary school years are the periods in which the students' the attitudes about career decision making and behaviors about this concept are developed. The theoretical model about career development in childhood period in career psychology was developed by Super (1990). This model is constituted of nine dimensions namely; curiosity, research, information, key figures, interests, locus of control, time perspective, self concept and planning. According to Super (1990) children's gaining the behaviors in these nine dimensions in a successful way causes learning problem solving and decision making behaviors in a successful way. The aim of this research is to determine 8th grade elementary school students' career development according their demographic features (gender, parent education level, socio economic status etc.). This research was carried out with 357 (175 female, 182 male) an elementary school student whose ages 13 and survey method was used. In order to gain research data "Childhood Career Development Scale" and "Personal Information Form" were used. Demographic features were very critical in career development of students in this study. Especially there was a significant difference in students' career development according to gender. This difference was in the favor of male elementary school students. Recommendations were made according to research findings.

Keywords: Career Development, Demographic Factors, Primary school students.

1. Giriş

Kariyer gelişim kuramcılarına (Ginzberg, Ginsburg, Alexrad ve Herma, 1951; Gottfredson, 2002; Super, 1953, 1990) göre kariyer gelişimi çocuklukta başlayan ve sonraki gelişim dönemlerine kadar uzanan yani yaşam boyu devam eden dinamik bir süreçtir. Meslek seçimine gelişim yönünden açıklama getiren en önemli kuramcılardan biri Super'dir. Super, meslek seçimini bir gelişim süreci olarak görmüş ve bu süreci basamaklara ayırmıştır. Super (1957) 'e göre kariyer gelişimi doğumdan 14 yaşına kadar olan "büyüme" evresi ile başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bilincin olduğu 4. Yaştan başlayan ve genellikle çocukluk adı verilen büyüme evresi fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimin yaşandığı önemli bir evredir. Bu evre kariyer gelişimi açısından, geleceği ile ilgilenme, yaşamını giderek artan oranda kontrol edebilme, okulda ve iş yaşamında başarılı olacağı inancını geliştirme, etkili çalışma alışkanlığı ve tutumu geliştirme gibi dört mesleki gelişim görevini kapsar (Super, Savickas, & Super, 1996). Bu evrede yalnız bedence değil, aynı zamanda bilişsel kapasite, heyecansal denge, sosyal beceriler ve uyum yönünden de gelişme halinde olan çocuk okula başlayınca çalışmayı öğrenir. Çocuk bu evrede yeteneklerini geliştirir, neleri yapıp neleri yapamayacağı hakkında fikirler geliştirir, ne olmak istediğini düşünür, çok çeşitli kimselerle etkileşimlerde bulunur, birçok meslek

hakkında kavramlar kazanır, ana- babasının ve diğer yetişkinlerin yapıp ettikleri hakkında fikirler edinir.

Gelişimin ergenlik dönemine rastlayan “araştırma” evresi bir önceki “büyüme” evresinde olduğundan daha yoğun bir araştırma ve inceleme dönemidir. Bu evre kariyer gelişimi açısından meslek tercihlerini billurlaştırma, meslek tercihinin belirlenmesi, meslek tercihinin uygulamaya koyma, bir meslekte karar kılma, durumu sağlamlaştırma ve meslekte ilerleme gibi gelişim görevlerini kapsar (Kuzgun, 2004) Kendisi hakkındaki bilgisi artmış olan ergen, kendini yetişkin rollerinde daha da bilinçli olarak dener. Hangi etkinliklerin ilgisini çektiği ve bunlarda ne ölçüde başarılı olduğu konusunda düşünmeye başlar. Umu ile fırsatları, isteklerle olanakları uzlaştırarak, ilgi ve yeteneklere toplumca kabul edilen ve erişilebilir uygun çıkış olanakları veren planlamalar yapar.

Super (1957) 'ye göre 25 yaş ve sonrası “yerleşme” ve “sürdürme” evresi olarak devam eder. Yerleşme evresinde (25-44 yaş) bireyin temel gelişim görevi bir mesleki pozisyonu sağlamlaştırma ve ilerlemedir. 45-65 yaş arasını kapsayan “sürdürme” evresinde ise bireylerin gelişim görevleri girilen işte kalma ve o işe yenilikler katma şeklinde özetlenebilir.

Super'in “yaşam boyu kariyer gelişimi” adını verdiği kuramındaki evreler göz önüne alındığında kariyer gelişimi açısından en önemli evrelerden birisinin “büyüme” evresi olarak adlandırılan çocukluk dönemi olduğu görülmektedir. Super (1990) 'a göre kariyer gelişimi ve bu gelişimi etkileyen değişkenlerin büyük bir çoğunluğu çocukluk döneminde oluşur. Bununla birlikte Roe (1956), Super (1990) ve Gottfredson (2002) ' un da vurguladıkları gibi kariyer teorisyenlerinin çocuklukta kariyer gelişimini ve bu gelişimi etkileyen değişkenleri araştırmayı ihmal ettikleri dikkati çekmektedir. Oysa çocukların ileride kendi kişilik özelliklerine ve sosyo-ekonomik olanaklarına uygun okul, ve meslek seçebilmeleri için zengin kariyer gelişimi süreci yaşamalarına gereksinimleri vardır.

Meslek psikolojisinde çocuklukta kariyer gelişimiyle ilgili ilk teorik model Super (1990) tarafından geliştirilmiştir. Super (1990) çocuklukta kariyer gelişiminin boyutlarını belirlemek amacıyla Berlyne (1960) ve Jordaan'ın (1963) çocukların merak ve araştırma davranışlarını inceledikleri çalışmalarına dayanarak çocuklukta kariyer gelişiminin teorik modelini geliştirmiştir. Bu model dokuz boyuttan oluşur. Bunlar; merak (araştırma davranışına neden olan bir ihtiyaç), araştırma (merakını karşılamak üzere bir kişinin kendisi veya çevresi hakkında bilgilere ulaşmak için sergilediği davranışlar), bilgi (mesleklerle ilgili bilgilerin önemi ve kullanılmasının gereğini ve bir kişinin bu bilgileri nasıl edindiğini kavrama), anahtar figürler (bireyin yaşamında önemli rol oynayan kişiler veya rol modelleri), ilgiler (hoşlandığı ve

hoşlanmadığı şeylerin farkına varma), denetim odağı (Bireyin şimdi ve gelecekteki durumu üzerinde etkili olan içsel bir duygunun derecesi), zaman perspektifi (geçmiş, şimdi ve geleceğin, gelecekteki olayların şekillenmesindeki etkisinin fark etme), benlik algısı (Bazı roller, durum ve pozisyonlarda kendini algılaması), ve planlılık (planlı olmanın önemini kavrama). Bireylerin bu boyutlarda kendilerini geliştirmeleri etkili problem çözme ve karar verme becerileri kazanmalarına yol açar.

Super'in modeli en az altısı ilköğretim döneminde önemli olan toplam 14 önerme içermektedir (Isaacson & Brown, 1997). Bunlar:

1. Mesleki tercihler, yeterlikler ve benlik algısı, zamanla ve deneyimlerle birlikte değişir: Benlik algısı ergenliğin son dönemlerine kadar düzenli bir şekilde artarak kararlı hale gelir.
2. Bu değişim süreci ilk ikisi ilk çocukluk ve ergenlik dönemlerini kapsayan büyüme ve araştırma evrelerin olduğu toplam beş yaşam evresinin bir sonucudur.
3. Kariyer örüntüsünün yapısı yani mesleki düzeyi ile bu düzeye ulaşmak için sergilediği denemelerin sıklığı, ardışıklığı ve süresi bireyin ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi, kişilik özellikleri, mesleki olgunluk düzeyi ve karşılaştığı fırsatlardan etkilenir.
4. Kariyer gelişimi süreci bir kişinin kendisine uygun bir meslek seçmeye yönelmesine rehberlik eder.
5. Kariyer gelişim süreci esas itibarıyla mesleki benlik algısının geliştirilmesi ve uygulamaya konulmasıdır.
6. Birey ile sosyal faktörleri, benlik algısı ile gerçekliği sentezleme süreci bir rol oynama ve buna verilen tepkilerden bir şeyler öğrenmedir (Magnuson & Starr, 2000).

Bu açıdan bakıldığında ilköğretim yılları, bireylerin kariyer kararı ile ilgili tutum ve davranışları kazandıkları zamanlardır. Bu yıllar, çocukların psiko-sosyal kişilik gelişimi açısından da kritik zamanlardır. İlköğretim döneminde yapılacak mesleki rehberlik faaliyetlerinin temel amacı, öğrencilerin tam olarak hangi mesleği seçeceğini belirlemek değil, hangi alanlara yatkın olduğunun farkına varmasını ve kendisini tanıyıp gerçekçi tercihler yapmasını sağlamaktır. Bireyin kendi yeterliliklerinin farkına varması ve bunlara bağlı olarak seçim yapması çok karmaşık bir süreçtir. Bu davranışın oluşup gelişmesinde, yetenekler, ilgiler, değerler, ihtiyaçlar gibi psikolojik, sosyo-ekonomik düzey ve cinsel rol algısı gibi sosyal faktörler etkili olmaktadır (Kuzgun, 2006).

Çocukluk dönemi kariyer gelişimleri ile ilgili literatür incelendiğinde çocukların ilgi duydukları şeyler (Tracey, 2002), mesleki tercihleri (Gottfredson, 1981), istek ve beklentileri (Helwig, 1998, 2001), cinsiyet rolü ve meslek seçiminde ebeveynlerin etkisi (McMahon ve Patton, 1997)

gibi konuların ele alındığı görülmektedir. Bununla birlikte yapılan birkaç araştırmada gelişimsel farklar ve cinsiyet farklılıkları ele alınmıştır. Örneğin, Tracey (2002) çocukların kariyer ilgilerinin zamanla değiştiğine ve ilgilerin ilkokuldan ortaokula doğru daha kararlı hale geldiğini ifade etmiştir. Helwig (2001) çocukların mesleki beklentilerine ilişkin sosyal değer algılarının çocukluk döneminden gençlik yıllarının başlangıcına kadar artış gösterdiğini bulmuştur. Sekizinci sınıfların ele alındığı bir diğer çalışmada Cook, Church, Ajanaku, Shadish, Kim ve Cohen (1996) yaşı daha büyük olan erkek çocukların yaşı daha küçük olanlara göre mesleki istek ve beklentilerinde daha gerçekçi olduklarını ortaya koymuştur. Ayrıca cinsiyet farklılıklarına yönelik olarak Vondracek ve Kirchner (1974) 3 ile 6 yaşları arasındaki kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha erken bir yaşta mesleki engellere maruz kaldığını bulmuştur. Helwig (2001) erkeklerin sürekli olarak kızlara göre işle ilgili mesleki isteklerinde daha çok hayal kurduklarını bildirmiştir. Diğer taraftan Tracey ve Ward (1998) kızların sanatsal, sosyal geleneksel ilgilere uygun olduğunu buna rağmen gerçekçi ve araştırmacı ilgilere erkeklerin kızlardan daha uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Mevcut araştırmalar kariyer gelişimini etkileyen faktörlerde meydana gelen değişimlerin ülkelerin sosyal ve ekonomik yapısından önemli düzeyde etkilendiğini göstermektedir (Schiller, Khmelkov, & Wang, 2002; Sun & Li, 2001). Örneğin son otuz yılda mesleklere ilişkin cinsiyet rollerinin algılanışında değişimler yaşanmıştır. Mesleklere ilişkin cinsiyete özgü kalıp yargılar azalmakta ve bu durum farklı cinsiyetteki çocukların kariyer beklentilerini yükselmektedir. Stroher (1994) 'ün araştırmasına göre meslek seçimine etki eden en önemli faktörlerden birisi de sosyoekonomik statüdür. Bireyler özellikle yaşamın ilk yıllarında ailelerinin ekonomik durumundan çok fazla etkilenmektedirler. Meslek seçim sürecinde önemli olan bireysel faktörler aile yapısı, ebeveynlerin davranışları, çocukların davranışsal ve bilişsel yapıları, annelerin kişiliği ve onların çocuklarıyla etkileşim biçimlerinden oldukça etkilenmektedir (Astone & McLanahan, 1991; Carlson & Corcoran, 2001; Cherlin, 1999; Duncan, Brooks-Gunn, & Klebanov, 1994; Duncan, Brooks-Gunn, Yeung, & Smith, 1998).

Birçok araştırma sonucu aile yapısında meydana gelen değişmelerin ergenlerin eğitsel gelişimleri ve mesleki seçimleri üzerinde önemli etkisi olduğunu vurgulamaktadır Astone & McLanahan, 1991; Duncan & Brooks-Gunn, 1997; Guo, 1998; White & Rodgers, 2000). Harris (1998) ebeveyn davranışları ve ailenin sosyo-ekonomik durumunun (SED) ergenlerin meslek seçimi ve gelişiminde çok önemli bir etkisinin olmadığını ifade etmektedir. Bununla birlikte yapılan bazı araştırmalar çocukların erken yıllarda ailenin ekonomik durumundan çok fazla

etkilendiğini ortaya koymuştur (Hetherington & Stanley-Hagan, 1999; Smith, Brooks-Gunn, & Klebanov, 1997). Diğer taraftan çocukluk dönemindeki kariyer gelişimi ile ilişkili faktörler konusunda Türkiye’de yapılmış sadece iki çalışma bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Bozgeyikli (2009) tarafından ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin algılanan sosyal destek, sosyo-ekonomik statü ve cinsiyet açısından incelendiği araştırmasıdır. Bu çalışmada algılanan sosyal destek, SED ve cinsiyet değişkenlerinin kariyer gelişiminin anlamlı birer yordayıcısı olduğu sonucu bulunmuştur. Çocukluk dönemi kariyer gelişimi ile ilgili olarak yapılan diğer çalışma ise yine Bozgeyikli, Bacanlı ve Doğan (2009) tarafından ilköğretim 8. Sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Bu çalışmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeyleri ve cinsiyetlerinin birlikte meslek kararı verme öz yeterlik algılarını yordama düzeyi incelenmiştir. Araştırma bulguları kariyer gelişim düzeyleri ve cinsiyet değişkeninin meslek kararı verme yeterlik algısının önemli bir yordayıcısı olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bahsedilen her iki çalışmada da kariyer gelişim düzeylerini etkileyen veya kariyer gelişim düzeyinin etkili olduğu faktörler üzerinde yürütülmüştür. Bu açıdan bakıldığında çocukların kariyer gelişim düzeylerinin demografik faktörler açısından incelenmesi önemli bir konu olarak düşünülmüştür. Bu çalışmada ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin demografik özellikler (cinsiyet, anne-baba eğitim durumu ve SED) açısından anlamlı düzeyde farklılaşma durumu ele alınmıştır.

Yukarıda ifade edilen amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin kariyer gelişimleri cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Öğrencilerin kariyer gelişimleri anne eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Öğrencilerin kariyer gelişimleri baba eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Öğrencilerin kariyer gelişimleri sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2. Yöntem

2.1. Katılımcılar

Bu çalışmaya 2009–2010 öğretim yılı güz döneminde Kayseri il merkezindeki resmi ilköğretim okullarında 8. sınıfa devam eden 175 kız (% 49), 182 Erkek (% 51) olmak üzere toplam 357 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 13’tür.

2. 2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplamak amacıyla Çocuklar için Kariyer Gelişimi Ölçeği (ÇKGÖ) ve Kişisel Bilgi formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından geliştirilen bu formda öğrencilerin cinsiyetleri, anne-baba eğitim durumları ve SED'lerini belirlemeye yönelik kapalı uçlu sorular sorulmuştur. SED'i belirlemek amacıyla ailenin aylık geliri, ailedeki kişi sayısı, evlerinin kira olup olmaması vb. durumlar belirlenerek alt, orta ve üst SED'e göre sınıflandırma yapılmıştır.

Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği (ÇKGÖ) Öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerini belirlemek için Schultheiss ve Stead (2004) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması Bacanlı, Özer ve Sürücü (2006) tarafından yapılan "Çocuklar için Kariyer Gelişimi Ölçeği (ÇKGÖ)" kullanılmıştır. ÇKGÖ'nin teorik temeli Super'in (1990) çocuklukta kariyer gelişimi modeline dayandırılmıştır. ÇKGÖ 52 maddeden oluşan 3'lü likert tipi bir ölçek olup, toplam 52 maddeden oluşmaktadır. Türkçe ÇKGÖ'nün yapı geçerliğini belirlemek için $n = 2500$ ilköğretim öğrencisinden (4., 5., 6., 7. ve 8. sınıflardaki) elde edilen verilere açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. Her iki analiz sonuçları da ÇKGÖ'nün orijinali gibi sekiz alt faktörden oluştuğunu ortaya koymuştur. Bu sekiz faktörlü yapı hem ölçeğin dayandırıldığı teorik modelle (Super, 1990) hem de orijinal ÇKGÖ'nün yapısı ile uyum göstermiştir. ÇKGÖ'nün faktörleri; *planlama*: çocukların geleceği planlamalarının önemini içeren 11 maddeden, *benlik kavramı*: benlik bilgisinin farkındalığını değerlendiren 6 maddeden, *bilgi*: meslekler hakkındaki bilgileri kullanmayı ve öneminin farkında olmayı içeren 6 maddeden, *ilgiler*: çocukların hoşlandıkları etkinliklerin farkında olmalarını içeren 6 maddeden, *denetim odağı*: çocukların yaşamlarında karşılaştıkları olaylara ilişkin içsel kontrollerini değerlendiren 7 maddeden, *merak/araştırma*: çocukların okulda ve oyunlarındaki merak veya araştırma davranışlarını içeren 7 maddeden, *anahtar figürler*: çocukların rol modellerini yani kime benzemek istediklerini içeren 5 maddeden, *zaman perspektifi*: çocukların içinde buldukları anı geleceklere nasıl yansıtıklarını içeren 4 maddeden oluşmaktadır. ÇKGÖ'nin Türkçe formunun güvenilirliğini belirlemek için Cronbach'ın Alpha katsayısı ile ölçeğin tümü ve alt ölçeklere ilişkin iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Türkçe ÇKGÖ'nin tümü ve alt ölçekleri için Cronbach Alpha değerleri sırasıyla; ölçeğin tümü ($\alpha = .78$), bilgi ($\alpha = .64$), merak/araştırma ($\alpha = .60$), ilgiler ($\alpha = .64$), denetim odağı ($\alpha = .76$), anahtar figürler ($\alpha = .49$), zaman perspektifi ($\alpha = .65$), planlama ($\alpha = .81$) ve benlik kavramı ($\alpha = .73$) bulunmuştur. Türkçe ÇKGÖ'nün geçerlik ve

güvenirlik çalışmalarına ilişkin bulgular bu ölçeğin doyurucu geçerlik ve güvenilirlik değerlerine sahip olduğunu göstermiştir.

2. 3. Süreç

Ölçme araçları, 2009–2010 öğretim yılı güz döneminde veri toplama günü sınıfında bulunan ve araştırmaya katılmaya gönüllü öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama öncesinde ÇKGÖ'nün yönergeleri uygulayıcılar tarafından okunmuş ve araştırmanın amacı hakkında kısa bilgi verilmiştir. Uygulamalar araştırmacılar ve okul psikolojik danışmanları tarafından yapılmıştır.

2. 4. Verilerin Analizi

Araştırmada öğrencilerin kariyer gelişimlerinin cinsiyetlerine göre farklılaşma durumunu tespit etmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin kariyer gelişimlerinin anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve SED açısından farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla da tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmada manidarlık düzeyi . 05 olarak kabul edilmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırmada toplanan verilerin istatistiksel çözümlemesi sonucunda elde edilen bulgular araştırmada cevap aranan soru sırasına göre aşağıda verilmiştir.

1. Öğrencilerin kariyer gelişimleri cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin kariyer gelişimlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız gruplar için t testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Kariyer gelişiminin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları

Değişken	Kız (N=175)		Erkek (N=182)		t	P
	\bar{X}	SS.	\bar{X}	SS		
Merak	16,89	3,31	18,01	2,91	3,401*	,001
Bilgi	15,81	2,29	16,40	2,04	2,572*	,011
İlgi	15,92	2,27	16,47	2,04	2,425*	,016
Denetim Odağı	17,42	3,26	18,61	2,89	3,650*	,001
Anahtar Figürler	12,33	2,34	12,84	2,37	2,062*	,040
Zaman Perspektifi	10,53	1,69	10,80	1,74	1,492	,137
Planlama	27,03	5,15	28,93	4,64	3,663*	,001
Benlik	15,78	2,57	15,95	2,34	,667	,505

*p<. 05

Tablo 1'deki bulgular incelendiğinde ÇKGÖ'nün "zaman perspektifi" ve "benlik" boyutu haricindeki diğer boyutlarda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farkın ($p < .05$) olduğu görülmektedir. ÇKGÖ'nün "merak", "bilgi", "ilgi", "denetim odağı", "anahtar figürler" ve "planlama" boyutlarındaki ortalamalar incelendiğinde erkek öğrencilerin ortalamalarının kız öğrencilerin ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu bulguya göre erkek öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinin kız öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu söylenebilir.

2. Öğrencilerin kariyer gelişimleri anne eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin kariyer gelişimlerinin anne eğitim düzeyi açısından farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Kariyer gelişiminin anne eğitim düzeyi açısından farklılaşmasına ilişkin ANOVA testi sonuçları

Değişken	İlkokul (N=193)		Ortaokul (N=57)		Lise (N=64)		Üniversite (N=43)		F	p
	\bar{X}	SS.	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS		
Merak	17,04	3,14	17,38	2,98	17,78	3,35	19,00	2,67	4,966*	,002
Bilgi	15,75	2,43	16,07	1,77	16,75	1,59	16,83	1,88	5,360*	,001
İlgi	15,92	2,24	16,12	2,17	16,81	1,87	16,65	1,99	3,478*	,016
Denetim Odağı	17,58	3,31	17,96	2,89	18,62	3,01	19,18	2,35	4,132*	,007
Anahtar Figürler	12,30	2,38	12,28	2,44	13,36	1,99	13,12	2,43	4,325*	,005
Zaman Perspektifi	10,48	1,83	10,61	1,741	10,98	1,410	11,07	1,52	2,304	,077
Planlama	26,99	5,39	28,31	4,01	29,53	4,27	29,86	4,15	7,077*	,001
Benlik	15,49	2,63	15,51	2,39	16,76	1,88	16,65	1,96	6,475*	,001

* $p < .05$

Tablo 2'deki bulgular incelendiğinde ÇKGÖ'nin "zaman perspektifi" haricindeki diğer alt boyutların tümünde anne eğitimi açısından anlamlı ($p < .05$) bir farkın olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla ileri analiz olarak Tukey testi kullanılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Kariyer Gelişiminin anne eğitim düzeyi açısından farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları

Değişken	(I) Anne Eğt.	(J) Anne Eğt.	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Merak	İlkokul	Üniversite	-1,96373	,001
		Lise	-,99870*	,007
Bilgi	İlkokul	Üniversite	-1,08591*	,015
		Lise	-,89022*	,022
Denetim Odağı	İlkokul	Üniversite	-1,60055*	,012
		Lise	-1,05368*	,010
Anahtar Figürler	İlkokul	Lise	-2,54161*	,002
		Üniversite	-2,87083*	,003
Planlama	İlkokul	Lise	-1,26822*	,002
		Üniversite	-1,15375*	,024

*p<. 05

Tablo 4: Kariyer gelişiminin baba eğitim düzeyi açısından farklılaşmasına ilişkin ANOVA testi sonuçları

Değişken	İlkokul (N=147)		Ortaokul (N=69)		Lise (N=75)		Üniversite (N=66)		F	p
	\bar{X}	SS.	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS		
Merak	17,38	2,99	17,04	3,43	17,77	2,94	17,73	3,43	,835	,476
Bilgi	15,85	2,41	16,09	2,05	16,37	1,83	16,42	2,10	1,523	,208
İlgi	16,14	2,29	15,89	2,09	16,65	1,68	16,15	2,39	1,601	,189
Denetim Odağı	17,47	3,63	17,96	3,05	18,59	2,45	18,68	2,45	3,352*	,019
Anahtar Figürler	12,56	2,26	12,19	2,70	12,79	2,30	12,83	2,29	1,071	,361
Zaman Perspektifi	10,65	1,73	10,32	1,92	10,76	1,62	10,94	1,54	1,580	,194
Planlama	27,56	5,14	27,58	5,32	28,53	4,18	28,83	5,05	1,456	,226
Benlik	15,54	2,65	15,54	2,62	16,35	2,08	16,39	2,04	3,336*	,020

*p<. 05

Tablo 4'deki bulgular incelendiğinde ÇKGÖ'nin sadece "denetim odağı" ve "benlik" alt boyutlarında baba eğitimi açısından anlamlı (p<. 05) bir farkın olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla ileri analiz olarak Tukey testi kullanılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Kariyer Gelişiminin baba eğitim düzeyi açısından farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları

Değişken	(I) Baba Eğt.	(J) Baba Eğt.	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Denetim Odağı	İlkokul	Üniversite	-1,20563*	,009
Benlik	İlkokul	Üniversite	-,85652*	,018

*p<. 05

Tablo 5'deki bulgular incelendiğinde ÇKGÖ'nde farklılık çıkan "denetim odağı" ve "benlik" alt boyutlarında ortaya çıkan farkın babası ilkökul mezunu olan öğrencilerden kaynaklandığı görülmektedir. ÇKGÖ'nün "denetim odağı" ve "benlik" alt boyutlarında ortaya çıkan farkın babası ilkökul mezunu olanlarla babası üniversite mezunu olan öğrenciler arasında olduğu ve babası üniversite mezunu olan öğrencilerin "denetim odağı" ve "benlik" alt boyutlarında aldıkları puanların babası ilkökul mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre baba eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin kariyer gelişiminin alt boyutları olan "denetim odağı" ve "benlik" alt boyutlarındaki düzeylerinin babaları ilkökul mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin kariyer gelişimleri sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin kariyer gelişimlerinin SED açısından farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Kariyer gelişiminin SED açısından farklılaşmasına ilişkin ANOVA testi sonuçları

Değişken	Alt SED (N=147)		Orta SED (N=69)		Üst SED (N=75)		F	p
	\bar{X}	SS.	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS		
Merak	16,35	3,38	17,61	3,06	18,33	2,89	6,723	,001
Bilgi	15,29	2,57	16,18	2,05	16,96	1,75	9,181	,001
İlgi	15,41	2,63	16,30	2,05	16,88	1,56	7,659	,001
Denetim Odağı	16,48	4,20	18,22	2,78	19,33	1,84	14,335	,001
Anahtar Figürler	11,84	2,87	12,64	2,23	13,40	1,86	6,694	,001
Zaman Perspektifi	9,88	2,29	10,78	1,55	11,22	1,04	10,983	,001
Planlama	25,53	6,29	28,21	4,49	30,57	3,31	16,788	,001
Benlik	13,77	3,20	16,18	1,96	17,36	1,18	46,315	,001

*p<. 05

Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde ÇKGÖ'nin "merak", "bilgi", "ilgi", "denetim odağı", "anahtar figürler", "zaman perspektifi", "planlama" ve "benlik" alt boyutlarının tümünde SED açısından anlamlı ($p < .05$) bir farkın olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla ileri analiz olarak Tukey testi kullanılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Kariyer Gelişiminin SED açısından farklılaşmasına ilişkin

TUKEY testi sonuçları

Değişken	(I) SED	(J) SED	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Merak	Alt SED	Orta SED	-1,26392*	,008
		Üst SED	-1,97442*	,002
Bilgi	Alt SED	Orta SED	-,88566*	,007
		Üst SED	-1,66341*	,000
İlgi	Alt SED	Orta SED	-,89113*	,006
		Üst SED	-1,46910*	,001
Denetim Odağı	Alt SED	Orta SED	-1,74054*	,000
		Üst SED	-2,84766*	,000
Anahtar Figürler	Alt SED	Orta SED	-,79628*	,032
		Üst SED	-1,56309*	,001
Zaman Perspektifi	Alt SED	Orta SED	-,89327*	,000
		Üst SED	-1,33717*	,000
Planlama	Alt SED	Orta SED	-2,67576*	,000
		Üst SED	-5,03622*	,000
Benlik	Alt SED	Orta SED	-2,40679*	,000
		Üst SED	-3,59270*	,000

* $p < .05$

Tablo 7'deki bulgular incelendiğinde ÇKGÖ'nde farklılık çıkan alt boyutların tümünde ortaya çıkan farkın alt SED'den olan öğrencilerden kaynaklandığı görülmektedir. Tablo 7'deki bulgulara göre ÇKGÖ'nin tüm alt boyutları için ortalamalar arası fark incelendiğinde orta ve üst SED'de olan öğrencilerin puan ortalamalarının alt SED'de olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Bu bulguya göre orta ve üst SED'de olan öğrencilerin kariyer gelişim düzeyleri alt SED'de olan öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksektir.

4. Tartışma

Bu araştırmanın sonuçlarına göre cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi ve SED ilköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimlerini (merak/araştırma, bilgi, anahtar figürler, ilgiler, denetim odağı, zaman perspektifi, benlik kavramı ve planlılık boyutları) etkileyen önemli faktörlerdir.

Kariyer gelişim görevlerini yerine getirme düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin bulgulara göre ÇKGÖ'nün "merak", "bilgi", "ilgi",

“denetim odağı”, “anahtar figürler” ve “planlama” boyutlarında erkek öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinin kız öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. ÇKGÖ’nün “zaman perspektifi” ve “benlik” boyutlarında ise cinsiyetler arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Kariyer gelişim düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin bu bulgular ilgili literatürdeki araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında bazı araştırmaların (Watson, 1984, Achebe, 1982, Bozgeyikli, 2009) sonuçlarıyla paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu araştırmacılara göre erkeklerin kariyer gelişim düzeyleri kızların kariyer gelişim düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Diğer taraftan bazı araştırmacılar ise (Luzzo, 1995; Rojewski, Wicklein, ve Schell, 1995), kızların kariyer gelişim düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu rapor etmişlerdir. Kelly ve Colangelo (1990) ve Watson, Stead ve De Jager (1995) gibi araştırmacılar ise yaptıkları araştırmalarında kariyer gelişim düzeyi açısından cinsiyetler arasından anlamlı bir farkın olmadığını bildirmişlerdir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre erkek öğrenciler lehine ortaya çıkan farkın toplumsallaşma sürecinde edindikleri öz kavramı ve kimlik duygusundan kaynaklandığı söylenebilir. Kız ve erkek çocuklarını yetiştirirken gerek ana babaların gerekse de eğitimcilerin geleneksel yapıyı koruyucu bir tutum içinde oldukları görülmektedir. Türkiye’de anne-babalar çocuklarına cinsiyet rollerine uygun görevler vermekte, oynadıkları oyunları ayırmakta, ders kitapları da anneleri ev işi yapan, babaları dışarıda bir meslek icra ederek ailenin geçimini sağlayan kimseler olarak göstermektedir. Kadını iş yaşamında gösterirken de hemşirelik, öğretmenlik gibi klasik meslekleri icra eden kimseler olarak vermektedir. Kuzgun’a (2006) göre sosyal cinsiyete özgü rol gelişimi sadece kızlara özgü değildir. Erkek çocuklarda küçük yaşlardan itibaren cinsiyetlerine uygun rolleri kabul etme konusunda baskı altındadırlar. Bunun bir sonucu olarak da erkek çocukların içinde buldukları döneme ilişkin kariyer gelişim görevlerini yerine getirme performansı olumlu yönde etkilenmektedir.

Araştırmada elde edilen diğer bir önemli bulgu da kariyer gelişim düzeylerinin anne-babaların eğitim düzeylerine göre farklılaşmasına ilişkindir. Elde edilen sonuçlara anne eğitim düzeyi açısından bakıldığında ÇKGÖ’nün “zaman perspektifi” alt boyutu haricindeki diğer alt boyutların tümünde annesi lise veya üniversite mezunu olan çocukların kariyer gelişim düzeylerinin annesi ilköğretim mezunu olan çocukların kariyer gelişim düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Babaların eğitim düzeyi açısından bakıldığında ise ÇKGÖ’nin sadece “denetim odağı” ve “benlik” alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu sonucu bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi

açısından ortaya çıkan farkın da anne eğitim düzeyinde olduğu gibi babası üniversite mezunu olan öğrencilerden kaynaklandığı gözlenmiştir. Bu bulgular anne babaların çocuklarının kariyer gelişimlerinde oynadıkları rolü anlatması bakımından önemlidir. Anne babalar yalnızca aile ilişkilerinde sergiledikleri demokratik, otoriter ve kabul edici gibi tutumları değil, mesleki gelişimini destekleyici tutum ve davranışları da çocuklarının mesleki gelişim süreçlerini ve mesleki karar verme davranışlarını etkileyebilirler (Feldman, 2003; Laramore, 1983). Alliman-Brissett, Turner ve Skovholt (2004) anne babaların mesleklerini tanıtmaya, işleri ile ilgili onlarla konuşma gibi mesleki model olma davranışları ile ergenlik çağındaki bireylerin mesleki plan ve araştırma yapma ile mesleki kararlar alma yeterlilikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu rapor etmişlerdir. Yapılan bazı araştırmalarda (Bearg, 1979; Palmer ve Cochran, 1988; Kush ve Cochran, 1993) ise anne babaların çocuklarının mesleki gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek tutumlar sergiledikçe çocuklarının mesleki planlamanın önemi konusunda bilinçlendikleri, mesleki planlama ve araştırma davranışlarında artış olduğu ve mesleki kararsızlıklarının azaldığı bulunmuştur.

Araştırmada ele alındıktan diğer bir faktör de kariyer gelişiminin SED'ye göre farklılaşmasına ilişkindir. Araştırma sonuçlarına göre orta ve üst SED'de bulunan çocukların kariyer gelişim düzeyleri alt SED'de bulunan çocukların kariyer gelişim düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulgu Harris'in (1998) araştırma bulguları ile çelişmektedir. Harris (1998) ebeveyn davranışları ve ailenin sosyo-ekonomik durumunun (SED) ergenlerin meslek seçimi ve gelişiminde çok önemli bir etkisinin olmadığını ifade etmektedir. Diğer taraftan yapılan bazı araştırmalar çocukların erken yıllarda ailenin ekonomik durumundan çok fazla etkilendiğini ortaya koymuştur (Hetherington & Stanley-Hagan, 1999; Smith, Brooks-Gunn, & Klebanov, 1997). Kuzgun'a (2006) göre bir kimsenin ailesinin sosyo-ekonomik durumu onun göreceği eğitimin düzeyini, o da sonuçta mesleğini belirler. Diğer sosyal ve psikolojik etmenlerin rolü önemli olmakla birlikte, ailenin sosyo-ekonomik durumu ile psikolojik özellikle, erişilen eğitim hedeflerini birlikte etkilemektedirler. Erişilen eğitim hedefi sonuçta mesleki hedefi, statü ve kazancı belirlemektedir. Eğitim görebilme olanağı ailenin ekonomik ve sosyal olanaklarına bağlı oldukça üst SED ailelerin çocuklarının mesleklere ulaşma olasılığı alt düzeyden gelenlerinkinden daha yüksek olacaktır.

Bu araştırmanın en önemli sınırlılığı küçük bir örneklem grubu üzerinde ve belli bir bölgede yaşayan ilköğretim 8. Sınıf öğrencileri üzerinde

yapılmış olmasıdır. Bu nedenle bu çalışmadan elde edilen bu sonuçların tüm öğrencilere ve onların anne babalarına genellenmesi mümkün değildir. Bu çalışmadan elde edilen bulgulardan yararlanılarak ileride yapılacak çalışmalar için bazı öneriler geliştirilmiştir. Bunlar;

Bu çalışmada elde edilen sonuçlardan kız öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinin artırılmasında, okul psikolojik danışmanından yardım almaları oldukça önemli görünmektedir. Bu nedenle okullarımızda özellikle kız öğrencilere yönelik mesleki rehberlik çalışmalarına daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada üst düzey eğitime sahip ebeveynlerin çocuklarının kariyer gelişim düzeylerinin ilköğretim mezunu ebeveynlerin çocuklarının kariyer gelişim düzeylerinden yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre özellikle ilköğretim mezunu ebeveynlere yönelik olarak çocuklarının kariyer gelişim düzeylerini desteklemek amacıyla aile rehberliği çalışmaları düzenlenebilir.

Araştırmada orta ve üst SED'deki çocukların kariyer gelişim düzeylerinin Alt SED'deki çocukların kariyer gelişim düzeylerinden yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Bu nedenle özellikle alt SED'de çocukların yoğun olarak devam ettiği okullarımızda öğrencilere yönelik mesleki rehberlik çalışmalarına daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

Bundan sonraki araştırmalarda bu çalışmada incelenmeyen anne-baba ile çocuk arasındaki ilişkinin niteliği gibi aileye ait diğer değişkenler ile çocukların kariyer gelişimleri arasındaki incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Achebe, C. C. (1982). Assessing the vocational maturity of students in the East Central State of Nigeria. *Journal of Vocational Behavior*, 20, 153-161.
- Alliman-Brissett, A. E., Turner, S. L., Skovholt, T. M., (2004), Parent Support and African American Adolescents' Career Self-Efficacy. *Professional School Counseling*, 7, 8-12.
- Astone, N. M., & McLanahan, S. S. (1991). Family structure, parental practices and high school completion. *American Sociological Review*, 56, 309-320.
- Bacanlı, F. Özer A. & Sürücü, M. (2007) *Çocuklar için kariyer gelişim ölçeği'nin faktör yapısı ve güvenilirliği*. 9. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulan bildiri, Çeşme, İzmir, Altın Yunus Otel. (2007, 17-19 Ekim).
- Bearg, E. M. (1979). "Selected Aspects of Parental Influences on High School Seniors Career Development", *Dissertation Abstract International*, 40, 818- 819.
- Berlyne, D. E. (1960). *Conflict, arousal, and curiosity*. New York: McGraw-Hill.

- Bozgeyikli, H. (2009) *A Study On Turkish Elementary School Students' Career Development According To Perceived Social Support, Socioeconomic Status And Gender*. 11th International Conference on Education. May 25-28 2009 Athens, Greece.
- Bozgeyikli, H., Bacanlı, F. & Doğan, H. (2009) "İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Karar Verme Yetkinliklerinin Yordayıcılarının İncelenmesi. " *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 21, s:125-136
- Carlson, M. J., & Corcoran, M. E. (2001). Family structure and children's behavioral and cognitive outcomes. *Journal of Marriage and the Family*, 63, 779-792.
- Cherlin, A. (1999). Going to extremes: Family structure, children's well-being, and social science. *Demography*, 36, 421-428.
- Cook, T. D., Church, M. B., Ajanaku, S., Shadish, W. R., Kim, F., & Cohen, R. (1996). The development of occupational aspirations and expectations among inner-city boys. *Child Development*, 67, 3368-3385.
- Duncan, G. J., & Brooks-Gunn, J., & Klebanov, P. K. (1994). Economic deprivation and early childhood development. *Child Development*, 65, 296-318.
- Duncan, G. J., & Brooks-Gunn, J., Yeung, W. J., & Smith, J. R. (1998). How much does childhood poverty affect the life chances of children? *American Sociological Review*, 63, 406-423.
- Feldman, D. (2003). The Antecedents and Consequences of Early Career Indecision Among Young Adults. *Human Resource Management Review*, 13, 499-531.
- Ginzberg, E., Ginsburg, S., Axelrad, S. ve Herma, J. L. (1951). *Occupational choice: An approach to a general theory*. New York: Columbia University Pres.
- Gottfredson, L. (1981). Circumscription and compromise: A developmental theory of occupational aspirations. *Journal of Counseling Psychology*, 28, 545-579.
- Gottfredson, L. S. (2002). Gottfredson's theory of circumscription, compromise, and self-creation. In D. Brown & Associates (Eds). *Career choice and development* (4th ed.). Bensenville, IL: Scholastic Testing Service.
- Guo, G. (1998). The timing of the influences of cumulative poverty on children's cognitive ability and achievement. *Social Forces*, 77, 257-288.
- Harris, J. R. (1998). *The nurture assumption: Why children turn out the way they do?* New York: Free Press.
- Helwig, A. A. (1998). Occupational aspirations of a longitudinal sample from second to sixth grade. *Journal of Career Development*, 24, 247-265.
- Helwig, A. A. (2001). A test of Gottfredson's theory using a ten-year longitudinal study. *Journal of Career Development*, 28, 77-95.
- Hetherington, E. M., & Stanley-Hagan, M. (1999). The adjustment of children with divorced parents: A risk and resiliency perspective. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40, 129-140.

- Isaacson, L. E., & Brown, D. (1997). *Career information, career counseling, and career development* (6th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Jordaan, J. P. (1963). Exploratory behavior: The formation of self and occupational concepts. In D. Super, R. Starishevsky, R. Matlin, & J. P. Jordaan (Eds.), *Career development: Self-concept theory* (pp. 42-78). New York: College Entrance Examination Board.
- Kelly, K. R., & Colangelo, N. (1990). Effects of academic ability and gender on career development. *Journal for Education of the Gifted*, 13, 168–175.
- Kush, K. & Cochran, L. (1993). Enhancing a Sense of Agency Through Career Planning, *Journal of Counseling Psychology*, 40, 434-439.
- Kuzgun, Y. (2006), *Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kuzgun, Y. (2004), “İlköğretimde Meslek Gelişim”, in Kuzgun, Y. (Ed.), *İlköğretimde Rehberlik*, Nobel Yayınları, Ankara, pp. 125-49.
- Laramore, D. (1984). Parents' Role in the Education and Career Decision-Making Process. *Journal of Career Education*, 10, 214–215.
- Luzzo, D. A. (1995). The relationship between career aspiration-current occupation congruence and the career maturity of undergraduates. *Journal of Employment Counseling*, 32, 132–140.
- Magnuson, C. S., & Starr, M. F. (2000). How early is too early to begin life career planning? The importance of the elementary school years. *Journal of Career Development*, 27 (2), 89-101.
- McMahon, M., & Patton, W. (1997). Gender differences in children and adolescents' perceptions of influences on their career development. *The School Counselor*, 44, 368-376.
- Polmer, S. & Cochran, L. (1988). Parents as Agents of Career Development, *Journal of Career Counseling*, 35, 71-76.
- Roe, A. (1956). *The psychology of occupations*. New York: Wiley.
- Rojewski, J. W., Wicklein, R. C., & Schell, J. W. (1995). Effects of gender and academic risk behaviour on the career maturity of rural youth. *Journal of Research in Rural Education*, 11, 92–104.
- Schiller, K. S., Khmelkov, V. T., & Wang, X. (2002). Economic development and the effects of family characteristics on mathematics achievement. *Journal of Marriage and the Family*, 64, 730-742.
- Schultheiss, D. E. P., ve Stead, G. B. (2004). Childhood Career Development Scale: Scale Construction and Psychometric Properties. *Journal of Career Assessment*, Vol:12; No:2, 113-134.
- Smith, J., Brooks-Gunn, J., & Klebanov, P. (1997). Consequences of living in poverty for young children's cognitive and verbal ability and early school achievement. In G. J. Duncan & J. Brooks-Gunn (Eds.), *Consequences of growing up poor* (pp. 132-189). New York: Russell Sage.

- Stroeher, S. K. (1994). Sixteen kindergartners' genderrelated views of careers. *Elementary School Journal*, 95, 95-103.
- Sun, Y., & Li, Y. (2001). Marital disruption, parental investment, and children's academic achievement: A prospective analysis. *Journal of Family Issues*, 22, 27-62.
- Super, D. E. (1953). A theory of vocational development. *American Psychologist*, 8, 185-190.
- Super, D. E. (1957). *The psychology of careers*. New York: Harper & Brothers.
- Super, D. E. (1990). A life-span, life-space approach to career development. In D. Brown, L. Brooks, & Associates (Eds.), *Career choice and development* (2nd ed., pp. 197-261). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Super, D. E., Savickas, M. L., & Super, C. M. (1996). The life-span, life-space approach to careers. In D. Brown, L. Brooks, & Associates (Eds.), *Career choice and development* (3rd ed., pp. 121- 178). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Tracey, T. J. G. (2002). Development of interests and competency beliefs: A 1-year longitudinal study of fifth- to eighth-grade students using the ICA-R and structural equation modeling. *Journal of Counseling Psychology*, 49, 148-163.
- Tracey, T. J. G., & Ward, C. C. (1998). The structure of children's interests and competence perceptions. *Journal of Counseling Psychology*, 45, 290-303.
- Vondracek, S. I., & Kirchner, E. (1974). Vocational development in early childhood: An examination of young children's expressions of vocational aspirations. *Journal of Vocational Behavior*, 5, 251-260.
- Watson, M. B. (1984). *Career development of coloured high school pupils*. Unpublished doctoral dissertation, University of Port Elizabeth, Port Elizabeth.
- Watson, M. B., Stead, G. B., & De Jager, A. C. (1995). The career development of black and white South African university students. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 18, 39-47.
- White, L., & Rodgers, S. J. (2000). Economic circumstances and family outcomes: A review of the 1990s. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 1035-1051.

INVESTIGATION OF TURKISH ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS' CAREER DEVELOPMENT ACCORDING TO DEMOGRAPHIC FEATURES

Abdullah IŞIKLAR

Hasan BOZGEYİKLİ

EXTENDED ABSTRACT

Career development theorists indicate that career development is a dynamic process which starts in childhood embeds in the following development stages and continues during life span. Every individual differs in having some attitudes and behaviors related to development phase in which they are present. When an assessment is made from this angle, elementary school years are the periods in which the students' the attitudes about career decision making and behaviors about this concept are developed. The theoretical model about career development in childhood period in career psychology was developed by Super (1990). This model is constituted of nine dimensions namely; curiosity, research, information, key figures, interests, locus of control, time perspective, self concept and planning. According to Super (1990) children's gaining the behaviors in these nine dimensions in a successful way causes learning problem solving and decision making behaviors in a successful way.

From this perspective, it is regarded as an important issue to analyze career development levels of children in terms of demographic factors. Differentiation of career development levels of 8th grade students of primary school in terms of demographic features (gender, educational background of parents and SES) at meaningful level was handled in this study. Answers to below questions were sought in order to reach the goal stated above. 1. Do the career developments of student differentiate at meaningful levels in terms of their genders?, 2. Do the career developments of student differentiate at meaningful levels in terms of their mothers' educational backgrounds? 3. Do the career developments of student differentiate at meaningful levels in terms of their fathers' educational background?, 4. Do the career developments of student differentiate at meaningful levels in terms of their genders?, 5. Do the career developments of student differentiate at meaningful levels in terms of their socio-economic level?

This research was carried out in the fall semester of 2009-2010 academic year in public school in Kayseri 175 girls (49%), 182 male (51%) 8th grade students and had a total of 357 students participated. Students' average age is 13. In the study to collect data the Childhood Career Development Scale (CCDS) and the Personal Information Form is used.

Measuring instruments were given to the students who volunteer to participate in applied research in the fall semester of the academic year 2009-2010. Application instructions have been read by practitioners, and brief information is given about the purpose of the study.

In order to determine the status of differentiation survey of the career development of students, independent groups' t test analysis was used. In order to determine the status of differentiation in terms of the career development of students' mother education level, parental education and SES status one-way analysis of variance (ANOVA) was used. Study the level of . 05 was considered significant.

Demographic features were very critical in career development of students in this study. Especially there was a significant difference in students' career development according to gender. This difference was in the favor of male elementary school students. Recommendations were made according to research findings.